



Utviklingstrekk i pensjonsmarkedet – mars 2009

Nyhetsbrev fra Storebrand om endringer i politikk, marked og økonomi som berører tjenstepensjonsmarkedet

Norge

Politikk

Offentlig tjenstepensjon – en umulig nøtt å knekke?

Rapporten fra det partssammensatte utvalget som har utredet aktuelle modeller for tilpasning av de offentlige tjenstepensjonsordningene ble lagt frem 11. mars. Denne rapporten blir et viktig grunnlag for det som ventes å bli det største stridstemaet for tariffoppgjør i offentlig sektor som starter 3. april.

I rapporten skisseres fire alternative modeller for offentlig tjenstepensjon:

- Modifisert brutto-ordning, hvor hovedtrekkene i dagens offentlige tjenstepensjonsordning videreføres:
- Sluttlønnbasert pensjonsgrunnlag, og en fastsatt opptjeningsstid for å nå et definert brutto ytelsesnivå.
- Ytelsesbasert påslagsordning. Tjenstepensjonen er et netto påslag til alderspensjonen fra folketrygden (ingen samordning). Alleårsopptjening.
- Netto ytelsesordning. Tjenstepensjonen er et netto tillegg til alderspensjonen fra folketrygden (ingen samordning). Det er fastsatt en opptjeningsstid for å nå et definert netto ytelsesnivå. Pensjonsgrunnlaget baseres på sluttlønn.
- Innskuddsordning tilsvarende innskuddsordningene i privat sektor.

LOs representantskap vedtok den 18. februar LOs krav til oppgjøret. Der slås det fast at de bærende prinsipper i offentlig tjenstepensjon skal ligge fast:

- Bruttogaranti på 66 prosent av bruttolønn
- Bevare opptjeningsstid på 30 år

- Beholde særaldersgrenser (gjelder 10 prosent i staten og 30 prosent i kommunene)
- Videreført en god AFP-ordning i forbindelse med reformen av folketrygden for offentlig sektor

Flere store arbeidstakerorganisasjoner har imidlertid allerede akseptert levealdersjustering og indeksering for de offentlige tjenstepensjonene. Dette betyr at de stats- og kommuneansatte må arbeide lenger for å få sin to tredjedels pensjon dersom gjennomsnittsalderen i befolkningen øker. I følge uttalelser fra blant andre Unio-leder Anders Folkestad og YS-leder Tore E. Kvalheim, virker det som om det viktigste er å beholde bruttogarantien på 66 prosent av bruttolønn. LO Stat har imidlertid i det siste satt døren på gløtt for å vurdere alternativer til en bruttoordning: "Begeistringen over hvor optimal bruttogarantiene i offentlig tjenstepensjon virker for lavtlønns- og kvinneyrker kan være overdreven. Derfor sier vi at en ny offentlig tjenstepensjon skal være minst like god som den gamle", sier nestleder i LO Stat, Tone Sønsterud, til Dagens Næringsliv 11. mars.

INNHOOLD

Norge

- Offentlig tjenstepensjon – en umulig nøtt å knekke?
- Lovforslag om ny alderspensjon i folketrygden
- Utenlandspensjonistene må skatte
- Vil forbedre IPS
- Økonomi
- Lave renter kommet for å bli?
- Færre nordmenn på minstepensjon
- Stadig flere AFP-pensjonister

Sverige

- Marked
- Omdanner til innskuddspensjon Sverige

Øvrige Europa

- Ønsker endringer i Solvency II
- Skattereform rammer dansk pensjonssparing
- Marked
- Finanskrisen gir økt interesse for innskuddspensjon

Hvis Folketrygden dekker en mindre del av regningen må kommunene kompensere for det bortfallet. Størrelsen på regningen, pensjonspremien, avhenger også av hvilken avkastning kommunenes pensjonsleverandører oppnår. Ifølge Kommunenes Sentralforbund utgjør pensjonsregningen i dag rundt 20 prosent av lønnsbudsjettene. Fagforbundets leder Jan Davidsen har tidligere holdt døren åpen for en vurdering av de ansattes premieandel.

Lovforslag om ny alderspensjon i folketrygden

Regjeringen la frem lovforslaget om ny alderspensjon i folketrygden 13. februar. Forslaget følger i all hovedsak opp opptjenings- og uttaksmodellen fra pensjonsforliket fra våren 2007, men inneholder noen justeringer:

- Arvegevinsten tas ut av opptjeningsmodellen og legges inn som korreksjon i delings- og forholdstall.
- Uttaksfleksibiliteten begrenses noe: Alderspensjonen graderes i 20, 40,50,60,80 og 100 prosent. Gradert uttak kan endres årlig.

I lovforslaget omtales også videre prosess når det gjelder tilpasning av regelverket for tjenstepensjonsordningene i privat sektor. Finansdepartementet vil trolig gi et mandat til banklovkommisjonen for å utrede disse tilpasningene i juni. Det betyr at tidsløpet i forhold til tilpasning av tjenstepensjonsordningene er meget stramt – selv om departementet sier at arbeidet vil legges opp med sikte på atlovendringene, herunder nødvendige overgangsregler, kan settes i kraft 1. januar 2011.

Lovforslaget om ny alderspensjon i folketrygden vil trolig vedtas av Stortinget i mai 2009.

Utenlandspensjonistene må skatte

Fra neste år må pensjonister som bor i utlandet betale en større andel av skatten til Norge. Regjeringen vil få flertall når forslaget om å innføre såkalt kildeskatt behandles i Stortinget om kort tid. Lovendringen legger til rette for at pensjonister bosatt i land som Spania, Thailand og Pakistan må betale skatt til Norge. Dette fører til at andelen som må betale kildeskatt øker fra

rundt 30 prosent til 55 prosent av pensjonistene i utlandet, ifølge tall fra Nav. Pensjonister kan som et alternativ, kreve å bli skattlagt etter vanlige norske skatteregler, noe som kan gi lavere skatt enn kildeskatten. Forutsetningen for dette er at man bor i et EØS-land, eller et land som har avtale om utveksling av skatteopplysninger med Norge.

Vil forbedre IPS

FNH har lagt frem salgsstatistikk for IPS, individuell pensjonssparing med skattefradrag. Det ble solgt 10 421 avtaler pr 31. desember 2008. Storebrand solgte 1 453 avtaler, noe som gir en markedsandel på 15,2 prosent. Finanskrisen og den økonomiske usikkerheten har påvirket salget negativt, siden dette er et produkt med lang bindingstid på midlene. På forsikringsforeningens årskonferanse 27. januar 2009 gjentok Høyre og Fremskrittspartiet sine løfter om å forbedre IPS-ordningen ved å innføre skattesymmetri og høyere sparegrenser. Venstre og KrF har også tidligere stilt seg bak tilsvarende krav.

Økonomi

Lave renter kommet for å bli?

Faktiske og mulige konsekvenser av uro i markedene

- Oslo Børs har falt nesten 5 prosent hittil i år.
- Norges Bank satte ned renten med 0,5 prosent-poeng til 2,0 prosent.
- SSBs konjunkturtendenser: Kraftige finans- og pengepolitiske stimuleringsiltak vil trolig ikke kunne hindre at BNP Fastlands-Norge faller gjennom inneværende år. Konjunktorene ventes å svinge oppover først i 2011. Hovedpunkter:
 - Styringsrenten kuttes med ytterligere 0,5 prosentpoeng fram mot sommeren
 - Arbeidsledigheten øker fra 2,6 prosent i 2008 til 4,7 prosent som årlige gjennomsnitt i 2010 og 2011. Det tilsvarer 125 000 ledige personer . Gjelder særlig industri og bygg - og anleggssektoren. Økt sysselsetting i offentlig sektor.
 - Redusert lønnsvekst. Store tillegg sent i fjoråret sikrer mange et høyere gjennomsnittlig lønnsnivå i år enn i fjor. Moderat lønnsvekst i 2010 og 2011. Lønnsveksten anslås da å komme ned på nivåene fra tidlig på 1990-tallet.

- Lavere prisvekst: KPI anslås å vokse med 1,4 prosent på årsbasis i 2009.

- Registrert ledighet hos NAV stiger raskt: 67 400 personer er nå registrert helt ledige. I februar ble 5100 flere personer ledige.

Færre nordmenn på minstepensjon

Andelen minstepensjonister gikk ned fra drøyt 39 prosent ved utgangen av 1999 til 30 prosent ved utgangen av 2008. Oslo og Akershus har lavest andel minstepensjonister med henholdsvis 18,5 og 19,3 prosent. Sogn og Fjordane er fylket med høyest andel på 38 prosent. Det blir stadig flere eldre alderspensjonister. Ved utgangen av 2008 var nærmere 18 prosent av alle alderspensjonister 85 år eller mer. I 1999 var andelen nærmere 14 prosent. Oslo har den høyeste andelen eldre med 21 prosent, mens Finnmark ligger lavest med 13 prosent, viser tall fra NAV.

Stadig flere AFP-pensjonister

Tallet på AFP-pensjonister øker, men flere valgte i fjor delt AFP med jobb ved siden av. Av nye AFP-mottakere i 2008 valgte 29 prosent å jobbe ved siden av pensjonen. Ved utgangen av desember i fjor var det 48 428 personer som mottok AFP. Økningen var på 9,4 prosent fra 2007. Økningen skyldes kraftig vekst i befolkningen i AFP-alder. Det er de store etterkrigs-kullene som nå går av med pensjon i følge Nav. 19 prosent av befolkningen i AFP-alder mottok AFP ved utgangen av desember 2008, omtrent det samme som i 2006 og 2007.

Marked

Omdanner til innskuddspensjon

504 bedrifter omdannet i 2008 sin ytelsesbaserte pensjonsordning til en innskuddsordning viser ny statistikk fra FNH. Dette var 118 færre omdanninger enn i 2007.

Fra 2002 til 2008 er ca 2500 ytelsesbaserte ordninger omdannet til innskuddspensjon. I 2008 var det 12 000 arbeidstakere som fikk innskuddspensjon som følge av en omdanning.

Et offentlig utvalg ledet av daglig leder i forskningsstiftelsen FAFO, Jon Hippe, utreder for tiden brede pensjonsordninger. Denne utredningen vil ventelig foreligge i slutten av mai. Jon Hippe sier til Dagens Næringsliv at det vurderes innføring av muligheter for nye produkter som ligger nærmere ytelsesordningene enn dagens innskuddsordninger gjør. Et annet poeng med de nye produktene vil være at de skal kunne regnskapsføres som innskuddsordninger. Arbeidet med utredning av tilpasning av nye produkter innen privat tjenstepensjon til modernisert folketrygd vil skje i regi av Banklovkommissjonen. Dette arbeidet er ennå ikke igangsatt. ■

Sverige

Bærekraften i pensjonssystemet vurderes

Bærekraften i det svenske allmenne pensjonssystemet vurderes av den nye fempartigruppen, etter at Konjunkturinstitutet i desember varslet om at "bremsen" i systemet ville slå inn i 2010 og at folks pensjoner kom til å bli lavere. Regjeringen har i det siste snakket om skattesenkninger som kompensasjon. Videre har det fra annet hold vært foreslått å overføre nye 200 milliarder SEK til AP-fondene fra statskassen, samt å la sammen fondene for å minske kostnadene. Andre har igjen foreslått å minske avsetningene til premiepensjon fra 2,5 til 2,0 prosent og la differansen gå til AP-fondene. ■

Omdanning eller opphør av ytelsesbaserte pensjonsordninger tegnet etter lov om foretakspensjon

Omdanning (beløp i kr 1.000)	2008	2007	2006
Antall omdannede kontrakter ¹⁾	504	622	774
Antall medlemmer som har gått ut av de ytelsesbaserte ordningene	12.044	20.294	14.900
Brutto forfalt premie i de ytelsesbaserte ordningene før omdanning	545.822	527.880	504.895
Brutto forfalt premie i de ytelsesbaserte ordningene etter omdanning	328.653	213.131	294.568
Opphør som ikke skyldes konkurs	2008	2007	2006
Antall opphørte kontrakter	1.192	1.204	582
Antall medlemmer	11.128	14.149	4.066

Øvrige Europa

Politikk

Ønsker endringer i Solvency II

En utredningsgruppe for det tyske finansdepartementet advarer mot konsekvensene av Solvency II og anbefaler regjeringen å jobbe for en endring i reguleringen. Kortsiktig verdivurdering (value-at-risk) egner seg ikke for forsikringsbransjen, som i hovedsak har langsiktige forpliktelser. Harmonisering av solvens-regler mellom bank og forsikring vil øke risikoen for et krasj i det finansielle systemet i følge ekspertgruppen. Under like rammevilkår for bank og forsikring, kan ikke forsikringsnæringen tjene som kjøpere av langsiktige verdipapirer som banker er avhengig av å kunne selge i turbulente tider. Det tyske selskapet "Pensionskassen", har tidligere uttalt at innføring av Solvency II vil føre til en betydelig innsnevring av investeringsmulighetene for selskapet.

Skattereform rammer dansk pensjonssparing

Tusenvis av dansker kan bli tvunget til å stoppe eller senke sin pensjonssparing dersom regjeringen får gjennomslag får sin skattereform. Forslaget vil i første omgang ramme de med allerede solid pensjonssparing opptjent. Sparer man over 284 000 DKK per år fra og med nå til 2043, skal man skatte ekstra. Skatteprosenten skal settes til 7,5 prosent i 2010, 8 prosent i 2011, før den kuttes med en kvart prosent årlig og fases ut i 2043. Denne skatten skal kompensere for lavere inntektsskatt som regjeringen introduserer. Marginalskatten på inntekt skal kuttes fra 63 prosent til 55,6 prosent fra og med 2011.

Marked

Finanskrisen gir økt interesse for innskuddspensjon

I Storbritannia vil uroen i markedene igjen sette søkelys på innskuddspensjon som tjenestepensjonsprodukt i følge en ny rapport fra analyseselskapet Wattson Wyatt (WW). Årsaken er for det første at finansuroen vil øke omdanningen fra ytelsespensjon til innskuddspensjon og flere ansatte vil få ansvaret for egen framtidig pensjon. For det andre peker WW på at finansuroen har økt folks forståelse av innskuddspensjon som produkt, noe som vil tvinge pensjonsleverandørene til å fokusere mer på kvalitet i produktutviklingen framover. WW mener at pensjonsleverandørene må jobbe med kommunikasjon for å øke medlemmenes engasjement. De hevder videre at myndighetene vil måtte komme mye sterkere på banen i forhold til å styre og regulere dette markedet framover. WW legger til grunn at obligatorisk tjenestepensjon blir innført i 2012 i Storbritannia. ■

